

Maleren Jens Vige

Gaardejer Niels Peter Olsen, Skjoldholmsgaard, ved Havrebjerg, har paa min Anmodning skrevet efterfølgende Oplysninger om sin Slægt og om sin Broder, den betydelige Maler Jens Vige. Foruden det Indblik, man faar i Broderens Barndom, Ungdom og om hans Kamp for at naa det Maal, der for ham stod som det højeste, Malerkunsten, viser disse Oplysninger tillige, hvilken udmærket Skribent den sjællandske Gaardejer, der er født for omtrent 100 Aar siden, var.

Chr. Olsen, Torpelund.

„Jens Viges og min Farfader hed Ole Andersen. Han var Lædefoged paa Arnakke ved Holbæk, indtil han, vist omkring 1820, købte et Hus i Gjerslev By, dette Hus solgte han igjen 1825 og købte Gaarden „Viekærgaard“ i Blæsinge. Farfader var født i Knudstrup By, Alsted Sogn, og døde i Blæsinge den 23. Januar 1840.

Farmoder hed Ane Dorthea Margrete Jensdatter. Hun døde den 9. Maj 1866, 78 Aar gml.

Morfader hed Niels Andersen, var født i 1806 i Drøsselbjerg, købte Gaarden „Sofiedal“ i Løve, Gjerslev Sogn, hvor han døde den 13. Februar 1948 af Tæring.

Mormoder, Ane Jensdatter, var ogsaa født i Drøsselbjerg. Hun døde den 7. juni 1891 paa Sofiedal, 81 Aar gammel.

Min Broder malede et Portræt af hende, men det blev ikke helt færdigt, da Mormoder ikke kunde taale at sidde Model. Billedet, der i Fortegnelsen over min Broders Malerier staar opført som ejet af Gaardejer M. Kristensen, Løve, er nu i mit Eje.

Fader, Hans Olsen, blev født i Gjerslev den 27. August 1824. Han var Bestyrer paa Viekærgaard for sin Moder, indtil han i 1851 overtog Gaarden som sin egen. Fader døde den 5. Aug. 1897.

Moder var født den 1. Decbr. 1837 paa Sofiedal, der er Nabo-gaard til Viekærgaard; hun blev i 1857 gift med Fader og døde den 10. Aug. 1912.

„Viekærgaard“ er en Gaard paa 60 Tdr. Land god, dog meget stærkt leret Jord. Saa tidlig, jeg kan huske, var den allerede i god Kultur. Fader havde som ung gjort meget Arbejde ved Marken, og jeg erindrer endnu, at han undertiden fortalte, at han som yngre selv havde staaet i Mergelgraven og arbejdet med saa godt som nogen. Han naaede da ogsaa at faa Jorden merglet og drænet, og skønt Fader ikke just talte ret meget derom, havde jeg altid en fornemmelse af, at det ikke var bleven gjort alene ved, at han saa til ved Arbejdet. Naar jeg tænker tilbage paa den Tid, er der jo megen Forskel paa det Arbejde, der nu gøres paa en Gaard og saa den Gang.

Om Vinteren vaagnede vi Børn gjerne før det blev lyst, og da sad Moder og Pigerne allerede inde i Stuen og kartede og spandt. Størstedelen af vort Tøj blev jo til paa den Maade, og det var noget, der var Hold i. Moder skulde nok sørge for, at det kom til at se godt ud.

Til at begynde med havde det vist ikke været saa let at komme igjennem. Der havde været mange Søkende paa Viekærgaard, og selvom der jo ikke den Gang vankede nogen stor Medgift til dem, der drog ud, tog det alligevel paa den økonomiske Stilling. Fra den Tid, jeg kan begynde at huske noget, var Hjemmet dog velstaaende og blev det mere siden. Gaarden blev efterhaanden bygget om; der kom en meget god Besætning, og Fader begyndte at sende Smør til København — hvad heller ikke var helt almindeligt den Gang. Der blev lavet Vandmejeri, hvor Mælkefadene stod til Afkøling, og Moder, der var Properheden selv, skulde nok faa et fint Stykke Smør ud af det.

Hjemmet blev dog altid i de gamle, nøjsomme Vaner, og jeg erindrer endnu, hvorledes Fader, naar Moder gav os Børn et Stykke Kage eller lignende, kunde sige: „Nu ikke for meget, Mo'r, Børnene skal vænnes til at være glade ved lidt, og det er de, naar de ikke bliver forvænt“.

Det var et stille Hjem, og temmelig afsides ligger Gaarden, saa vi Børn havde ingen stor Omgangskreds; det var desuden ikke saa lidt religiøst præget, og navnlig Moder sluttede sig nær til Indre-Mission, hvis Formand, Vilh. Beck, senere blev Præst i Nabosognet Ørslev-Solbjerg. Fader var mere i højskolevenlig Retning, og da Anders Jørgensen i sin Tid overtog Høng Højskole og oprettede en Børneskole dér, blev jeg, som den ældste, sendt derop. Det var jo lidt langt at gaa, $\frac{3}{4}$ Mil, og Cyklerne kendte man jo ikke den Gang; men jeg var 13 Aar og løb jo nemt de $1\frac{1}{2}$ Mil om Dagen og var glad til.

Da jeg i 1875 var konfirmeret, begyndte saa min Broder, Jens Peder Olsen (Navnet Vige antog han først efter at han var blevet Maler), der var født den 11. Maj 1864, at gaa op til Høng. And. Jørgensen havde den Gang, Jens begyndte, vistnok Emil Dam til Lærer ved Skolen; men efter at han var rejst, kom Jakob Harekilde til Skolen, og det var vistnok særlig det, der gav Stødet til, at min Broder mere og mere kom ind paa den Tanke, at han vilde være Maler. Uden at vi i Hjemmet egentlig anede noget derom, underviste Harekilde min Broder i Tegning o. lign. — han havde rimeligvis set, at Drengen havde Evner i den Retning. Hjemme kunde han nok sidde om Aftenen og tegne et eller andet og vi saa ogsaa, at det lignede; men min Broder var ikke meget meddelsom, nærmest noget indesluttet, saa selv jeg, der dog færdedes med ham Dagen igennem, naar han var hjemme, anede intet om hans Planer, før han en Morgen, inden han gik til Skole (en af de sidste Dage, før han skulde konfirmeres) havde lagt et Brev paa Bordet til Fader, hvori han forelagde vore Forældre sine Planer og meget indstændigt bad om Tilladelse til at uddanne sig i det, som hans Lyst var. Fader syntes jo ikke om det og mente, at det blot var en Idé, som nok vilde forsvinde, naar han kom til at tage Del i Arbejdet ude. Jeg véd ikke, om det Brev nogensinde blev drøftet mellem dem. Jeg maa her indskyde den Bemærkning, at Fader aldrig forlangte ret meget Arbejde af os, saalænge vi gik i Skole; vi fik i Reglen Lov til at passe vore Bøger og Skole og lege som vi syntes bedst. Kun i Høsten og naar der var passende Arbejde for os, blev vi taget i Brug.

Jens blev saa konfirmeret, jeg tror, det var den 21. Februar 1878, af Pastor A. E. Meinert i Havrebjerg. Det var lidt tidligt; men Præsten var blevet kaldet til Sognepræst i Tostrup-Uggerløse ved Merløse. Senere fortalte min Broder, at ogsaa Pastor Meinert under Konfirmationsforberedelsen var blevet indviet i hans Fremtidsplaner og havde lovet at tale hans Sag hos Fader. Nu rejste Præsten og dermed forsvandt ogsaa den Støtte, han der kunde vente.

Sommeren 1878 gik, og Jens tog nu Del i Arbejdet ved Gaarden. I Vinteren 78—79 fik han atter Lov at gaa paa Høng Højskole — denne Gang i Karleholdet — og atter gentog det samme sig. En af de sidste Dage inden Karleskolen sluttede, laa der atter et Brev paa Bordet om Morgenens, da Jens var gaaet, og atter med samme Resultat.

Der gik nu nogle Aar, hvorom der ikke er stort at meddele om min Broders Planer. Han tog ivrigt Del i Arbejdet ved Gaardens Drift, og jeg var nærvæd at tro, at han havde opgivet sine Planer; han talte ikke om det og han hverken tegnede eller malede. [Jeg har for Resten aldrig set ham male, tror heller ikke, at han havde brugt en Pensel, førend han kom paa Akademiet.]

Der var det særegne ved Jens, at han altid søgte det strengeste Arbejde, komme ud at køre eller overhovedet bruge et Par Heste, som jo ellers er de unge Karles Lyst, interesserede ham ikke — nej, saa hellere læsse Gødning, bruge en Le eller om Vinteren komme til at tærskes med Plejel, saa han rigtig kunde slaa i Gulvet; det var Arbejde for ham. Vi forstod jo efterhaanden alle, at det ikke var af Interesse for Landbruget, at han arbejdede saaledes, og da det heller ikke den Gang var tilstrækkeligt at kunne faa en Gaard, hvis man ikke havde Lyst til Landbruget, indsaa Fader jo tilsidst, at det vist var det rigtigste at lade Jens faa sin Vilje.

Jeg var i 1882 kommet i Militærtjenesten, og Fader vilde selvfølgelig gjerne beholde min Broder hjemme, til det var overstaet; men i Foraaret 1882 gik han imidlertid paa Session, kun 17 Aar gl., og blev taget til Infanterist. Ogsaa hermed havde han imidlertid sine egne Tanker, idet han ventede at komme til Køben-

havn som Soldat og maaske derved komme sine Ønskers Maal nærmere.

Kort efter at jeg i Oktober 1882 var kommet hjem fra Militærtjenesten, gav Fader imidlertid sin Tilladelse til, at min Broder maatte gaa i Gang med at uddanne sig til Maler, og nu interesserede det ham selvfølgelig ikke mere at blive Soldat. Det voldte nogle Vanskeligheder at blive fri derfor, da hele Udskrivningen jo paa det Tidspunkt var færdig og min Broder tildelt den Plads, han skulde have som Soldat; men efter en Del Omstændigheder lykkedes det alligevel.

En Efteraarsdag i Slutningen af 1882 rejste Jens, der vist aldrig havde set København før, ganske alene og uden noget egentligt Maal, ind til Hovedstaden, og jeg har tit undret mig over, at han fik noget ud af den Tur. Han stod selvfølgelig helt ukendt og, som før nævnt, uden nogen bestemt Plan, inde paa Københavns Hovedbanegaard; han vidste vel knapt, hvad han vilde.

Imidlertid kom Tilfældet — eller hvad det nu var — ham til Hjælp, som han stod dér. En Dreng kom gaaende der forbi med to Lærreder udspændt paa Blændramme, og straks slog det ned i ham, at det maatte være noget, der skulde bruges af en Kunstmaler.

Jens gik bagefter Drengen, der fortsatte forbi Nordbanegaarden og om ad, hvor nu Aaboulevarden findes. Drengen gik op i en Villa og Jens bagefter. Det viste sig, at han havde regnet rigtigt, dér boede den bekendte Dyremaler O. A. Hermansen. Hermansen, der var en meget elskværdig Mand, tog vel imod min Broder og underholdt sig med ham saa længe, han kunde blive der, inden Toget atter gik ad Slagelse til.

I den Tid, han var dér, maatte Jens vise, hvad han kunde. Hermansen sagde, at han var ikke uden Evner og forklarede ham, at det var en besværlig Vej; men det betog ikke Jens Modet til at prøve Vejen, og forsynet med gode Raad af Hermansen, rejste han atter hjem til Blæsinge.

Da Jens, som nævnt, havde faaet Faders Tilladelse til at gaa Malervejen, var det mærkeligt at se den Forandring, der skete med ham, idet han, der før havde været ordknap og yderst til-

bagholden, nu blev mere livlig og interesseret og naturligvis i særlig Grad, naar det gjaldt det, der var hans Ønskers Maal.

Jakob Harekilde, der havde forladt Høng Højskole, var nu Lærer i Herlufmagle, og der rejste Jens saa ned og opholdt sig Resten af Vinteren for hos ham at faa nogen Forberedelse, inden han skulde optages som Elev paa Teknisk Skole.

I Foraaret 1883 rejste Jens til København, hvor han kom til at bo hos O. A. Hermansen. Han gik paa Teknisk Skole, jeg husker ikke hvorlænge, tog sit Afgangsbrev derfra og kom saa paa Kunstakademiet.

Hvorledes Jens' senere Udvikling foregik, vil De lettest faa et Indtryk af ved at læse det Mindeskrift, der blev udgivet nogen Tid efter min Broders Død. Bogen er skrevet af Forfatteren Thøger Larsen, der var en god Bekendt af Jens, samt af en af hans nærmeste Venner og Kammerater, Kunstmaler J. C. Schlichtkrull. Bogen, der kun er paa ca. 50 Sider, indeholder en Del Gengivelser af min Broders Billeder.

Jens boede i flere Aar paa Toldbodvej 44 i København, hvor han ogsaa døde den 20. Marts 1912. Han havde været syg et Par Aar. Lægerne antog først Sygdommen for Tuberkulose, og han kom derfor et halvt Aars Tid paa Sanatorium; senere blev de klar over, at det var Kræft i Lungerne og derfra stammede vel Ligheden med Tuberkulose. Han led vist ikke ret meget; men Kræfterne svandt langsomt, uden at han eller hans Nærmeste egentlig anede, hvor nær Afslutningen var. Da jeg sidst besøgte ham, tænkte jeg ikke, at det skulde være sidste Gang. Den sidste Tid laa han dog til Sengs det meste af Dagen og døde saa, stille og roligt, den 20. Marts — 48 Aar gml.

Otte Dage senere blev han begravet paa Garnisons Kirkegaard. Pastor Storm ved Citadelskirken talte og forrettede Jordpaakastelsen. Foruden Familien og Omgangskredsen var der et temmeligt stort Følge tilstede, vist mest Kunstnere, jeg kendte kun saa faa af dem og kan nu kun erindre Malerne Schlichtkrull, Wilhjelm og Resen Stenstrup.

Jens overlevedes af sin Hustru Marianne, Datter af Højskoleforstander Nielsen Brønderslev, med hvem han var blevet gift i Sommeren 1904, og Datteren Hellen.

EFTERSKRIFT

I Berlingske Tidende for 5. Decbr. 1943 skriver Susanne:

En Maler, som Verden glemte i 30 Aar.

For 30 Aar siden døde Maleren Jens Vige — paa det Punkt af sin kunstneriske Karrière, da hans Billeder netop var begyndt at blive efterspurgt blandt Kunstkendernes Elite. Siden da har Glemselen hviler over hans Navn, og kun meget faa huskede ham, da Kunstforeningen for et Par Dage siden paa Maleren Olaf Rudes Initiativ aabnede en Udstilling af hans Produktion.

I et lille, gammelt Hus paa Hjørnet af Naboløs og Gammel Strand bor Jens Viges Enke, og vi opsøger hende for at faa hende til at fortælle om den glemte Maler, der alligevel en Dag blev husket ...

Marianne Vige er en smuk, ældre Dame med et karakterfuldt og levende Ansigt under en Krone af et hvidt Haar. Vi sidder i Tasmørket i hendes Stue, og hun fortæller med sagte Stemme om Minder, Haab og Drømme:

„... Jeg har altid vidst, at Jens Viges Arbejder en Dag vilde blive draget frem af Glemselen“, siger Marianne Vige. „Jeg troede blot ikke, at jeg selv skulde faa Lov til at opleve det. Min Mand var selv saa meget imod Stræbet for at blive kendt, for at faa sit Navn og sine Arbejder frem. Han sagde altid: „Har et Kunstværk Værdi, saa skal det nok vise sig engang. Maaske først om lang Tid, men det vil altid ske. Er det værdiløst, saa er det ogsaa bedst, at det bliver glemt.“

„De har selv været med til at finde de Billeder, der vises paa Udstillingen?“ „Ja, jeg vidste jo, hvor de var næsten allesammen. Mens min Mand levede, var der en ganske lille Kreds af hans Venner, der købte hans Arbejder, og de Mennesker, der først ejer dem, skiller sig sjældent af med dem igen. Derfor var de lette at finde.“

„Er der ogsaa Billeder med, som De selv ejer?“

„Kun to. Min Mand var syg i to Aar, før han døde, og i den Tid var vi nødt til at sælge det meste af hans Produktion. Jeg har kun et lille Interiør fra Herregaarden Bjørnsholm i Jylland og min Mands Portræt af sin Bedstemor.“

„Er det ikke en mærkelig Oplevelse at gense alle Billederne under eet?“

„Det er mærkeligt, og det er ganske vidunderligt! De er jo næsten allesammen malet i de 10 Aar, vi var gift, jeg kender dem alle, fordi jeg har fulgt deres Tilblivelse, og jeg holder af dem, som man holder af Ting, der er uløseligt knyttet til en lykkelig Periode i Ens Liv.“

„Saa er der sikkert ogsaa mange af Billederne, der har deres egen Historie?“

„Mange. Paa Væggen lige for Indgangen hænger for Eksempel Billedet af den store Mølle paa Fuur. Det malede min Mand i 1904, vor Forlovelsestid, og da der skete det vidunderlige og mirakuløse, at Kunstforeningen købte Billedet for 500 Kr., blev vi saa lykkelige, at vi paa Stedet giftede os, rejste til Fuur og boede der de to første Aar af vort Ægteskab.“

„Jens Vige var vist ikke en Maler, der hurtigt blev færdig med Emner, der interesserede ham?“

„Han vilde helst male et Billede færdigt i eet Stræk, før Farverne fik Tid til at tørre ind. Men han malede kun om Sommeren, for kun da syntes han, Lyset var rigtigt. Han var uhyre kritisk over for sig selv og kasserede altid straks alt, hvad han ikke var helt tilfreds med. Saa mere end 4—5 Billeder i Løbet af en Sommer naaede han sjældent.“

„Ligger hans egentlige Prooduktion ikke paa et ret sent Tidspunkt af hans Liv?“

„Jo, men det har sin Forklaring. Jens Vige var Landmands-søn, og hans Forældre vilde ikke høre Tale om, at han maatte blive Kunstner. Derfor gik han i mange Aar og arbejdede som Landmand hjemme, og først senere kunde han følge sin Lyst, tage til København og male — —.“

H. V. Clausen: „Fra Holbæk Amt“. Side 8 og 9, Portrætter malet af Jens Vige.

Der er udgivet et Mindeskrift om Jens Vige, trykt i 210 Eksemplarer (hvoraf jeg har en Afskrift).

1. Del deraf er af Thøger Larsen: Maleren Jens Vige som Meneske og Maler.

2. Del: Maleren Jens Vige af Schlichtkrull.